

LÆRERVEJLEDNING TIL VERDEN PÅ MÆRKERNE FOR 4. OG 5. KLASSE

Der er flere elementer i Verden på Mærkerne. Tilsammen udgør de et varieret undervisningsforløb af mindst en uges varighed. Formålet med Verden på Mærkerne er først og fremmest at lave en fordybelsesuge, der giver indblik i frimærker – både som historiske og kulturelle vidnesbyrd og som en del af kommunikationen. Ugen er primært struktureret som gruppearbejde med aktiviteter og opgaver, der giver eleverne faglige og sociale udfordringer samt gode oplevelser. Elementerne i Verden på Mærkerne er følgende:

- **Omgang med frimærker** – Det gør emnet meget konkret, at eleverne selv får fingre i frimærkerne, gennemgår processen med at vaske frimærker af brevafklip og sortere dem i kategorier. At samle på frimærker er en interesse, som nogle af børnene måske allerede har, og som andre forhåbentlig vil få.
- **Opgaver med udgangspunkt i frimærker** – Målet er, at eleverne får indblik i frimærkernes forunderlige verden, herunder lærer noget om de historier, frimærkerne fortæller.
- **Brevskrivning** – Eleverne lærer at sende en hilsen, skrive adresser, skrive afsender og frankere. Desuden er det hensigten, at de får en fornemmelse af post som en vigtig form for kommunikation. I den forbindelse er det naturligt at tale om brevets fremtid. Hvordan forestiller eleverne sig, at vi kommunikerer om 10 eller 20 år?
- **Tegn et frimærke** – Eleverne får et indblik i de overvejelser, der ligger bag fremstillingen af et frimærke, og de får lov til selv at udfolde sig inden for frimærkets rammer.

Vi har skitseret nogle forslag til, hvad der kan indgå i en fordybelsesuge om frimærker og post. Afhængigt af dine præferencer og elevernes interesser er det meningen, at du udvælger og strukturerer forløbet, så det passer til klassen.

Besøg på Post & Tele Museet i København, det lokale posthus eller besøg af et postbud

- Hvis I har mulighed for det, kan et besøg på Post & Tele Museet i København være en god idé. Se dets hjemmeside, www.ptt-museum.dk, for åbningstider og specielle tilbud til skoleklasser.
- Et besøg på det lokale posthus kan også være en god oplevelse. De er som regel interesserede i at få besøg, men husk på forhånd at afstemme forventningerne; fortæl om elevernes alder og interesser. Husk at lave en aftale i god tid!
- På skoler, hvor ingen af de ovenstående muligheder kan lade sig gøre, kan et besøg af et postbud eller en frimærkesamler være et udmærket alternativ.

Det kan være en god idé at lave et skema med den struktur, du vælger. Hæng det op i klassen, eller lav en kopi til eleverne.

Introduktion til frimærker

Det er over 150 år siden, vi begyndte at bruge frimærker i Danmark. Hvorfor benytter vi frimærker? Hvem gjorde det først? Hvad gjorde vi, før vi fik frimærker? Hvorfor bliver nogle frimærker meget værdifulde? Hvem bestemmer, hvilke motiver der skal på frimærkerne? Hvordan er kongehuset forbundet med frimærker?

Og mange flere spørgsmål. Her i mappen er et afsnit om frimærkets historie, og desuden medfølger videoen "Historien bag frimærket". Se litteraturlisten bagerst i mappen for yderligere litteratur om emnet.

Hvis der i forælderkredsen er en frimærkesamler, der har lyst til at fortælle eleverne lidt om frimærkets historie og om at samle på frimærker, vil det være en god løsning. Alternativt formidler Danmarks Filatelist Forbund gerne kontakten til en frimærkesamler som "gæstelærer" til dette emne.

Som afslutning kan hele klassen se videofilmen "Historien bag frimærket", der varer ca. 18 minutter.

Efter filmen uddeles hæftet "Frimærker værd at samle på" til alle eleverne. I hæftet er der afsnit om frimærkets historie, om afvaskning af frimærker og alle de andre emner med tilknytning til frimærker og dét at samle på dem. Som oplæg til de øvrige aktiviteter kan man læse et par sider fra hæftet højt eller samtale om emnet.

Gruppedannelse og afvaskning af frimærker

Eleverne inddeles i otte grupper. Antallet er vigtigt, da de senere opgaver er opdelt til dette antal. Den medfølgende pakke med 250 gram brevafklip med frimærker fordeles ligeligt mellem grupperne. Derudover skal hver gruppe bruge:

- En pincet (medfølger i klassesættet)
- Et vandfad
- Et par gamle aviser

Eleverne tager 10-20 brevafklip, der lægges ned i vandfadet, som forinden er halvt fyldt med lunkent vand. De skal blive liggende, indtil frimærkerne løsner sig fra underlaget og glider af. Efterhånden som frimærkerne løsner sig, lægges de over på avisen med billedsiden nedad. Denne proces gentages, indtil alle frimærkerne er vasket af. Herefter lægges endnu en avis over, og de lægges i pres.

Nogle nyere frimærker fra bl.a. Australien og USA kræver varmere vand end normalt og skal løsnes fra underlaget med en pincet.

Pas på farvet papir! Papiret kan afgive farve til vandet og frimærkerne. Afvask derfor frimærker på farvet papir enkeltvis.

Lidt om kataloger

Ud over de medfølgende kataloger vil det være en god idé at **låne ekstra kataloger** på kommunebiblioteket. Katalogerne findes under decimalgruppen 65.89. Især vil det være godt at have flere ekstra Danmarks kataloger"

Forlaget AFA udgiver frimærkekataloger på dansk, som dækker følgende områder:

- Danmark med Færøerne og Grønland (ét eksemplar medfølger)
- Skandinavien, dækkende alle de nordiske lande samt Estland, Letland og Litauen (et eksemplar medfølger)
- Vesteuropa (to bind)
- Østeuropa (to bind)

Kataloger, der dækker resten af verden, findes på flere sprog. De fleste biblioteker har dem, der er udgivet af det tyske forlag Michel.

Normalt refererer man til et bestemt frimærke ved dets katalognummer. Frimærkerne er listet i den rækkefølge, de er udgivet. Under illustrationen efterfølges katalognummeret af frimærkets pålydende værdi og farve. Oplagstallet angives i parentes. Derefter er der to til fem prISRækker som er den nuværende anslåede værdi, som dog normalt er overvurderet i forhold til den reelle handelsværdi.

Symbolet ** angiver værdien for et ubrugt frimærke i postfrisk stand (dvs. som nyt)

Symbolet * angiver værdien for et ubrugt frimærke, hvor gummien (limen) på bagsiden er beskadiget.

Symbolet ⊙ angiver værdien for et stemplet frimærke

Symbolet ① angiver værdien for et stemplet frimærke i meget flot kvalitet (luksus)

Symbolet ☒ angiver værdien for et frimærke på et helt brev

Opgaveløsning

Opgaverne og de tilsvarende nummererede pergamynkonvolutter med frimærker uddeles til de otte grupper. Det er vigtigt, at gruppenummer på opgavesæt og frimærkekonvolutter følges ad. Desuden skal hver gruppe have en lup og nogle frimærkehængsler.

De frimærker, der er nødvendige til at løse de enkelte opgaver, er blandet i konvolutternes indhold, så deres indhold er derfor forskellige. Både de afvaskede frimærker og dem i pergamynkonvolutter skal bruges til opgaverne.

Det vil være en god idé at arbejde på skolens bibliotek, da man for at løse flere af opgaverne skal bruge oplysninger fra leksika, opslagsbøger eller evt. internet.

Gruppe 1 til 4 får opgaverne:

- Verden på Mærker
- Naturmærker
- Danmark – en søfartsnation

Gruppe 5 til 8 får opgaverne:

- Kongerige i 1000 år
- H.C. Andersen
- Sportsmærker

Desuden får alle otte grupper opgaverne:

- Stamtræ for kongehuset
- Kryds og tværs
- Porto (løsningen af denne opgave gemmes til efter Kort- og brevskrivning)

På frimærkerne kan der være landenavne, som kan volde vanskeligheder, fx følgende:

CCCP: Sovjetunionen

DPRK: Nordkorea

Hellas: Grækenland

Hrvatska: Kroatien

Magyar: Ungarn

Nippon: Japan

RSA: Sydafrika

Shqipëria: Albanien

Y.A.R.: Yemen Arabiske Republik

RF: Frankrig

I materialet forekommer der også frimærker fra lande, der ikke eksisterer mere, fx DDR og Tjekkoslaviet. Der kan også forekomme "frimærker" fra ikkeeksisterende lande som fx Dhufar og Nagaland. De er ikke lande, men områder i hhv. Mellemøsten og Indien, som aldrig har udgivet frimærker til brug som frankeringsmiddel. Mærker fra disse "lande" er kun fremstillet for at blive solgt til frimærkesamlere, der ikke ved bedre. Mærkerne ligner jo frimærker!

Begge typer mærker kan bruges til besvarelsen af spørgsmål 3 og 4 i opgaven "Verden på Mærker".

Sortering og bytning af frimærker

Start dagen med at fordele følgende til hver elev:

- En pergamyntonkolut
- En indstiksbog

Grupperne starter med at sortere de tørre frimærker og de frimærker, der er i overskud fra opgaveløsning. De vælger selv, hvordan de vil sortere frimærkerne, men man kan foreslå dem at sortere i bestemte emner, for eksempel:

- Frimærker fra et bestemt land
- Sportsmærker
- Naturmærker
- Konge- og dronningemærker

Brug katalog som hjælpemiddel og inspirationskilde. Find for eksempel udgivelsesår, katalognummer og pris. Når de er færdige med at sortere, deler gruppen frimærkerne mellem sig. Hvis de er uenige, må de dele, så alle får lige mange frimærker.

Nu kan eleverne sætte frimærkerne ind i deres indstiksbøger og lægge de overskydende ned i deres pergamyntonkolut. På den måde har de faktisk hver deres lille frimærkesamling. Nu er det en god idé at besøge de andre grupper for at få inspiration eller for at bytte frimærker.

Kort- og brevskrivning

Fordel følgende:

- Et sæt "Kort- og brevskrivning" til hver gruppe
- En folder "Post Danmark Priser" til hver gruppe
- En kuvert til hver elev
- Et brevkort til hver elev

Alle eleverne skal sende et brev eller et postkort med det rigtige postvæsen, Post Danmark.

Alle elever bør medbringe navn og adresse på den, de ønsker at sende et brev eller postkort til.

Der skal også tages stilling til, hvorledes I får fat i frimærkerne til de breve eller postkort, der skal sendes.

Gennemgå evt. siderne i "Kort- og brevskrivning", eller lad grupperne selv læse, hvordan man skriver og sender et postkort eller brev. Eleverne skriver deres egne breve eller postkort og finder ud af, hvor meget porto der skal på.

Når alle er færdige, kan man lave en ekskursion – for eksempel til det nærmeste posthus, hvor eleverne sender deres kort og breve.

Grupperne skal herefter løse portoopgaven, som de fik sammen med de øvrige opgaver.

Vi tegner vores eget frimærke.

Grupperne tegner deres eget frimærke. I forarbejdet skal de bl.a. beslutte følgende:

- Hvilken bestemt anledning vil I markere med et frimærke?
- Hvilket motiv skal markere anledningen?
- Hvilken tekst skal der være på frimærket?
- Hvilken pålydende værdi skal frimærket have?

Hver gruppe skal have udleveret et stort stykke karton, hvorpå de tegner eller maler deres forslag til et nyt frimærke.

Når grupperne er færdige, hænges forslagene til nye frimærker op, så alle kan se dem, og herefter fortæller hver gruppe om deres idé til frimærket. Hvis læreren synes, det er relevant, kan man lave en afstemningskonkurrence om det bedste forslag.

Hvis tiden tillader det, og hvis skolen har computere med tegneprogrammer, kan eleverne også designe deres eget frimærke på computer.

Afrunding

Ugen rundes af med en evaluering, hvor hele klassen snakker om, hvordan de synes, det har været at arbejde med frimærker.

Vi håber, at du efter at have benyttet Verden på Mærkerne vil gøre dig den ulejlighed at udfylde evalueringsskemaet bagerst i mappen og sende det til Danmarks Filatelist Forbund. Du kan også gå ind på vores hjemmeside www.verdenpaamaerkerne.dk og udfylde skemaet og sende det elektronisk til os.